

Dr. Végh Tibor

A SZENT KORONA ÉS A SZENTLÉLEK

A magyar Szent Korona zománcképein ábrázolt isteni (égi) és emberi (földi) személyek láttán nyilvánvalónak tűnik a Szent Korona keresztény jellege. A keresztény hit szerint (az unitáriusokat kivéve) az Isten 3 személyű: Atya, Fiú, Szentlélek. Így ha a Szent Korona keresztény szellemiségű mű, akkor elvárható, hogy ha egynél több isteni személy van megjelenítve rajta, akkor ne csak kettőt, hanem mind a hármat megtaláljuk.

A keresztény hitre vonatkozó meggondoláson kívül azt is figyelembe kell vennünk, hogy a Szent Korona beavató célra készült. A beavatáskor a Szentlélek áldásának közvetítését várjuk tőle, a leendő uralkodó személyére. Ezért nagyon furcsa lenne, ha a Szent Koronán a Szentlélekre semmiféle utalás nem lenne.

A Szent Koronán azonban csak a Teremtő (Atyaisten) és Krisztus (a Fiúisten) képét találjuk. Az érthető, hogy emberi alakban ábrázolva nem találjuk a Szentlélek-Istent, hiszen személye annyira szellemi természetű, hogy emberalakban nem ábrázolható.

A nyugati keresztény egyházművészetben – a késői középkor óta elfogadott és megengedett szokás a Szentlelket galamb képében ábrázolni. Ez a megoldás azonban interkontinentális (azaz földrészek közötti) és az ezzel járó interetnikai (azaz népfajok közötti) világviszonylatban nem tudja betölteni a szerepét. Ismeretes ugyanis (pl.) az újkori portugál hittérítőknek ez a blamáza, hogy amikor Indiában hirdették az igét, és a katekizmus oktatásában eljutva a Szentlélekig galamb képeket mutogattak róla, a megtérőben lévő hinduk elkezdtek furcsán vigyorogni. A hindu kultúrában ugyanis a galamb a szexuális kicsapongás egyértelmű jelképe, ugyanúgy, mint ahogy pl. az európai kultúrában a róka a ravaszságé.

A régi magyarok a Szentlelket sólyom alakjában ábrázolták, és ez őszintén szólva jobban meg is felel a Szentléleknek az Égből villámként lesugárzó működésére. A Budapesti Szépművészeti Múzeum 2005-ös kopt egyházművészeti kiállításán szerepelt egy relief (dombormű), amely egyértelműen a Szeplőtelen

Fogantatást ábrázolta, és pedig úgy, hogy ruhátlan női alakra hatalmas sólyom száll, miközben oldalt angyal örködik. Az Arábiai-félsziget nomád beduin lakói átszellemült arccal magyarázzák a solymászatot figyelő külföldi vendégeknek, hogy „a sólyom a fényt hozza le az Égből a Földre.” (*Spectrum TV „Legendák lényei” c. sorozat 2006. szept. 7.*)

Ha a Szent Koronának a zománcképeket, érintő felületit síkban kiterítjük, 7×7-es négyzethálóban elhelyezkedő Y-szerű kereszt alakzatát kapjuk. (Lásd a Mellékletet.) Ezt már néhai Kovács József osztkői (Vas-megye) kanonok-plébános is így tette az „A magyar Szent Korona” c. „Ikonológiai megjegyzések” alcímű kis könyvében, ami a Főnix-könyvek sorozatában 18-as számon jelent meg 1999-ben Debrecenben. (De ezt csak a jobb áttekinthetőség céljából tette. Ugyanis nincs olyan nézet, ahonnan az összes képet egyszerre láthatnánk.)

A 7×7=49 a Szentlélek száma is, mert Húsvét után a 49. napot követően van Pünkösöd vasárnapja, a Szentlélek eljövételének ünnepe.

A Szent Koronán a Teremtő, Krisztus és a (Dukász Mihály-kép helyén volt Szűz Mária képet leszámítva 16 kép van. A 16-ból 2 (a Dukász M. képpel együtt) nem tartozik az eredetileg elhelyezett képek közé, később került csere folytán a Szent Koronára. (A cserére vonatkozó feltételezéseknek és a kicserélt képek vizsgálatának külön irodalma van, a teljes bizonyosság még várat magára.) Így csak feltételezéseink lehetnek az abroncon elsődlegesen elhelyezve ábrázolt 2 személy kilétére. (Azt, hogy Dukász M. kép helyén eredetileg Szűz Mária képe volt, mára már megnyugtató bizonyossággal állíthatjuk.) Az abroncon kicserélt 2 kép helyére a magam részéről Szent Józsefet és Keresztelő Szent Jánost tartom a legodaillóbbnak. (*Ennek a feltételezésnek az indoklása megtalálható a következő publikációban: „Országépítő 2004/3, „Dobogó 2006/VI., VIII., „Táborkereszt” 2006/VIII., „IURA” 2007/2, „Ősi Gyökér” 2009/3.*)

Ha ezt a Szent Koronán meglévő (és feltételezett) 16 képet a rajtuk látható Szentek névünnepeinek naptári sorrendjébe rendezzük a következő jegyzéket kapjuk.

1. Gábor	III. 24.	9.-10. Kozma-Damján	IX. 27.
2. György	IV. 24.	11. Mihály	IX. 29.
3. Fülöp	V. 1.	12. Demeter	X. 26.
4. Keresztelő János	VI. 24.	13. András	XI. 30.
5.-6. Péter-Pál	VI. 29.	14. Tamás	XII. 21.
7. Jakab	VII. 25.	15. János	XII. 27.
8. Bertalan	VIII. 24.	16. József	III. 19.

		József III. 19.		Ker. János VI. 24.		
			Tamás XII. 21.			
Kozma IX. 27.			Jakab VII. 25.			Damján IX. 27.
	András XI. 30.	Péter VI. 29.		Pál VI. 29.	Fülöp V. 1.	
György IV. 24.			János XII. 27.			Demeter X. 26.
			Bertalan VIII. 24.			
		Mihály IX. 29.		Gábor III. 24.		

A Szent Korona zománcképein ábrázolt 16 Szent neve, névünnepeinek dátuma és a kép helye a Szent Korona 7x7-es négyzethálóban síkban kiterített felületén

A dátumokat az „Új Ember” című katolikus hetilap 2002-es falinaptárából vettem, és a felsorolást a csillagászati év kezdetétől (III. 21.) indítottam, mert azokban a régmúlt időkben, amikor a Szent Korona készült, és az olyan szakrális művek esetében, ez volt a magától értetődő.

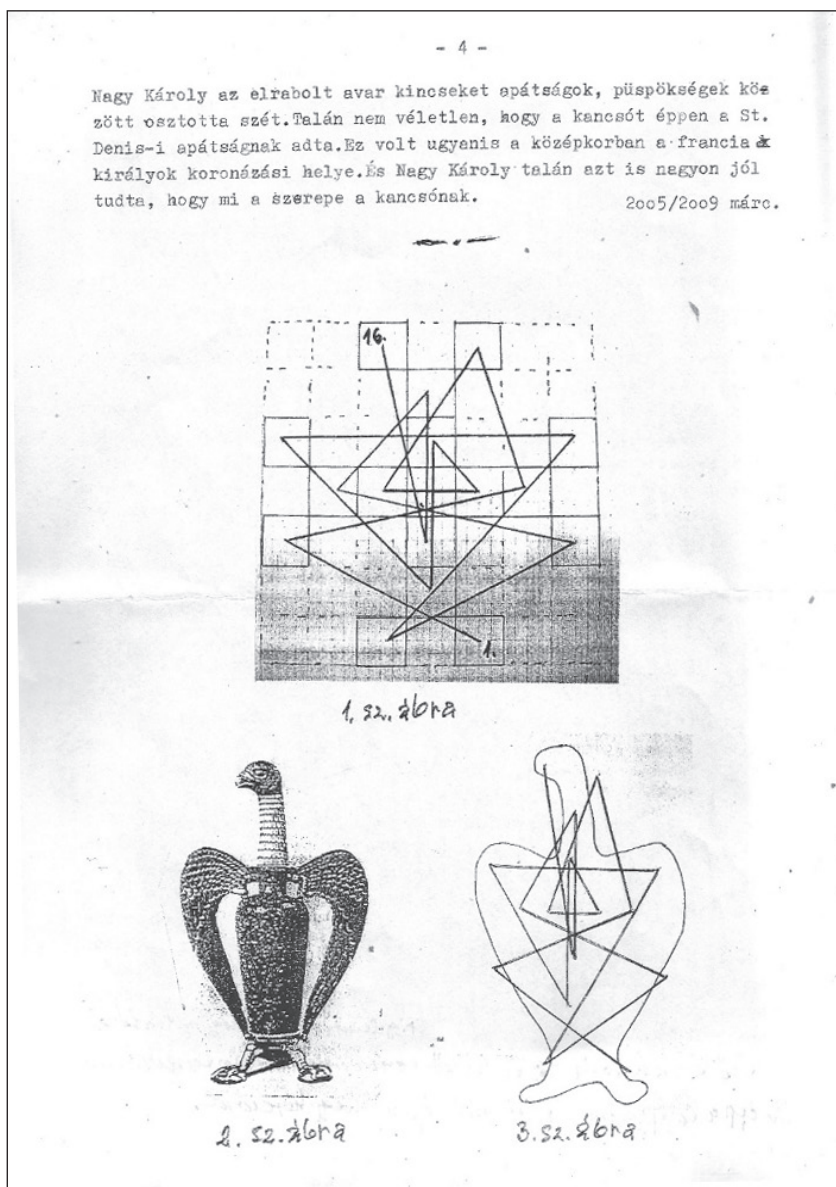
Ha ezt a sorrendet az (1. sz. ábrában) a képek középpontjának egyenes vonallal történő összekötésével bejelöljük, vonalhálózat áll elő. Ez a vonalhálózat – tömegszerűségében, térkitöltésében, váz-

ként – erősen emlékeztet a párizsi Louvre-ben őrzött sólyom alakú kancsóra, amit vagy 16 társzekérré menő más kincssel együtt Nagy Károly zsákmányolt az avaroktól. (Lásd: Fehér Máttyás Jenő „Avar kincsek nyomában I.” c. könyvét.) A kancsó képe – a hivatkozott könyvből - 2. sz. ábraként látható. A kancsó körvonalának és a vonalhálózatnak az egybevetését a 3. sz. ábra mutatja. (A kancsó színezése egyébként ugyanolyan zöld, mint a Szent Korona pártázata.)

A Szentlélek tehát ilyen elvont formában, csak gondolatilag megszerkeszthetően van elrejtve, de mégis megjelenítve a Szent Koronában!

És éppen ez a megoldás illik a legjobban a Szentlélek lényegéhez, tisztán szellemi természetéhez: rejtett, de kimutatható. Csomor Lajos, a kitűnő aranyműves, aki sokat tett a Szent Korona megismeréséért, azt feltételezi, hogy Szűz Máriát a Szent Koronán volt képe áldott állapotban ábrázolta, és ez utalás a Szentlélekre. Ez nagyon szép gondolat, de a Szentléleknek csak egyszeri „tettét” jelenti, és nem a világon mindig és mindenütt jelenlévő működését, amit az egész Koronát behálózó sólyom-alakú vonalrendszer jobban fejez ki. A Csomor L. szerint a Szűz Mária-kép tetején lévő – első pillantásra liliumnak vagy tulipánnak is vélhető – dísz pedig szerintem inkább zuhanórepülésben ábrázolt sólyom: Kétoldalt a kinyílt szirmok megfelelnek a szárnyaknak. A Szentlelket sólyom képében ismerő régi magyarok még jól tudhatták, hogy a virágnak is olvasható dísz rejtett jelentése a Szentlélek.

Feltételezem ezért, hogy a kancsó beletartozott a koronázási szertartás eszközkészletébe. (Nem tévesztendő össze a koronázási jelvényekkel!) Hiszen a leendő (avar vagy magyar) uralkodót (királyt, vagy fejedelmet) a koronázáskor (szentelt) olajjal fel kellett kenni, ezt az olajat valamilyen edényben kellett tartani, és koronázáskor a Szentek – általam feltételezett – sorrendjében az utolsó éppen ott van, ahol a kancsó száján, a sólyom csőrének megfelelő szerkezeti részén kifolyik, kiömlik, mint

a Szentlélek kiadásának jelképe. (Lásd az 1. ábrát).

Figyelemreméltó, hogy a hálózat első és utolsó lapja között húzott egyenes szimmetriatengelyként és épp a középponton (a Teremtő képén) megy keresztül.

Nagy Károly az elrabolt avar kincseket apátságok, püspökségek között osztotta szét. Talán nem véletlen, hogy a kancsót a St. Denis-i apátságnak adta. Ez volt ugyanis a középkorban a francia királyok koronázási helye. És Nagy Károly talán azt is nagyon jól tudta, hogy mi a szerepe a kancsónak.